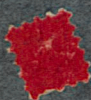

Б2 26797

ДОКУСФЕРА

58483

5a 26494

Miła mnie i mowa
Rodna, Biełaruska,
U jakoj piejali
Nad mająj kałyskaj.
B. P.

ДОКУСФЕРА

ГРАМАТЫКА

БІЕЛАРУСКАЈ МОВЫ.

Апрацаваў

В. ПАЇОВКА,

Вучыцел Бieларускай мовы у Ёвістоцкай Бieларускай
вучыцельскай семінарыі,
рэдактар часопісі „Бieларус“.

„Zur Verbreitung im Gebiet
des Oberbefehlshabers Ost und
zur Ausfuhr zugelassen.
Buchprüfungsamt Ob. Ost“

Wilnia

Друкарня „НОМАН“

1918.

ДОКУСФЕРА

Б2 26797

Miła mnie i mowa
Rodna, Biełaruska,
U jakoj piejali
Nad majej kałyskaj.
B. P.

ДОКУСФЕРА

114-409
2483.
300

ГРАМАТЫКА БІЕЛАРУСКАЈ МОВЫ.

✓
apracawaŭ

В. ПАЇОВКА,

Бел. сродзілі
1994 г.

Вучыцел Бieларускай мовы u Ёвістоцкай Бieларускай
вучыцельскай семінарыі,
редактар часопісі „Бieларус“.

Віцебск ————— Друкарня „Н О М А Н“ ————— 1918

ДОКУСФЕРА

25.06.2009

© ДУ «Нацыянальная бібліятэка Беларусі»

I. Skaz i jaho čaści.

ДОКУСФЕРА

§ 1. Kali my haworym, ci pišym, to wyrażaim sławami našy myśli.

Kožnaja myśl, wyrażanaja sławami, nazywaicca *skazam*.

Skazy bywajuć: *karotkija i razwityja*.

Skazy dzielacca na čaści: *hłaŭnyja i abjaśniajučyja*.

Karotki skaz maje tolki hłaŭnyja čaści, katorych jośe džwie: *absud i prysud*.

Absud, heta toje słowo ũ skazie, katoraje wyrażaje reč, ab jakoj haworycca ũ skazie, npr. *Rečka ciače*.

Prysud, heta słowo, wykazywajučaje hłaŭnuju dumku ab rečy, npr. *Rečka ciače, wučeń piše*.

§ 2. Skaz biezabsudny i biezprysudny.

Kali ũ skazie nima absudu, ani dahadacca jaho nie možna, to hetaki skaz nazywaicca *biezabsudny*, npr. *mierźnie, ciarnieje*.

A kali tak sama nima prysudu, to skaz hety *biezprysudny*, napr. *mama! Darahi Pryjaciel!*

§ 3. Skazy niapoŭnyja: U nikatorych skazach adna z hłaŭnych čaściami jośe, a druhoj nima, ala jana lohka zhadywaicca; hetakija skazy nazywajucca *niapoŭnymi*, napr.: *Chadzi siudy!* zamiest: *Chadzi ty siudy*. Pa nahach *złodzieju!* zamiest: *Daj ty pa nahach złodzieju*.

§ 4. Skaz razwity.

Kali ũ skazie aproč absudu i prysudu jość ješče i *abjaśniajučyja* čaści, to hetaki skaz nazywaicca *razwitym*. Abjaśniajučyja čaści hetakija:

Prymieta, pakazywajučaja prymietu (jakaśe) rečy, ci asoby, napr. *dobry* čaławiek pracuje.

Dapaŭnienie dapaŭniaje dumku, *Wiosku* ad strachu, sudam, abo inšuju čaśe skazu, napr. Syn lubić *bačku*.

Warunkowyja słowy, pakazywajučyja warunki, u jakich adbywaicca čynnaśe, spaminanaja ũ skazie: čas, miejsca, meta, pryčyna, i sposab spaŭnienia čynnaści, naprykład:

Rana (čas) išoŭ doždž. Janka pašoŭ *wučycca* (meta) ũ *wiosku* (miejsca). Chłapiec samleŭ *ad strachu* (war. pryčyny). Dzied idzie *kulhajučy* (sposab spaŭnienia).

§ 5. Skaz zlitý.

Kali ũ skazie pry adnym absudzie jość niekolki prysudaŭ, abo pry niekolkich absudach adzin prysud, to hetaki skaz nazywaicca *zlitym*, napr. Jazep byŭ *dobry, rozumny i piekny* čaławiek. *Wiśnia, hrůša, jabtyna i śliwa* heta sadowyja drewy. Kožny zlitý skaz možna razłażyć na niekolki asobnych skazau, napr. Jazep byŭ dobry. Jazep byŭ rozumny i h. d.

II. Čaści mowy.

§ 6. Kali stanim razhladać słowy u skazie, to ũbačym, što adny z ich aznačajuć jakujuś čynnaśe napr. *rabić, pišać, druhija*—nazwanie jakojs rečy widzimizaj, abo niawidzimaj, napr. *čaławiek, stoł, rozum, myśli*, inšyja zamieniajuć saboj nazwani račaŭ ci asob, napr. *ja, hety...* inšyja pakazywajuć prymiety rečaŭ: *dobry, biety, kliniany...* iznoŭ inšyja aznačajuć ličbu, abo paradak rečaŭ i h. d. a heta ũsio—asob-

nyja čaści mowy. U biełaruskaj mowie čaściami mowy jość dziewiać: 1. Čynník, 2. Imienník. 3. Zaimak, 4. Prymietník, 5. Ličebník, 6. Skaźník, 7. Pryimak, 8. Złučník, 9. Hałośník.

ДОКУСФЕРА

Č y n n í k.

§ 7. Čynník heta jość časć mowy, aznačajučaja nazwanie jakojkolečy čynnaści, napr. *pisac, iści, mycca*.

Čynniki dzielacca na 1. pierachodnyja, 2. padčynnyja, 3. zwarotnyja, 4. uzajemnyja i 5. ahulnyja.

Pierachodnyja čynniki aznačajuć čynnaść pierachodziačuju z asoby spaŭniajučaj henu čynnaść na inšuju asobu, ci reč, napr. *pisac list, rabić rabotu*.

Čynník padčynny aznačaje čynnaść pierachodziačuju na hłaŭnuju reč z asoby pabočnaj, napr. *Tut pišycca list. Tam zakładaicca škola*.

Čynník zwarotny nazywaje čynnaść, zwaročywujučujusia na samuju čynnuju asobu, napr. *mycca, česacca, adziejacca*. Hetakija čynniki zašsiody mohuć być zamieniany čynnikiemi pierachodnymi z da baŭkaj słowa *siabie*, napr. *myć siabie, časac siabie* i h. p.

Čynník uzajemny pakazywaje čynnaść pierachodziačuju uzajemna z adnej asoby na druhuju, napr. *witacca, spatykacca, bicca...*

Čynniki ahulnyja aznačajuć čynnaść zŭsim niepierachodnuju, napr. *iści, siadzieć, lanawacca, spać...*

§ 8. Admiena čynnikaŭ.

Čynniki admieniajucca pawedle: *widnŭ, ładnŭ, časnŭ, ličbnŭ, i asobnŭ*.

Widy jość try: *zakončany niezakončany i mnoharazny*, napr. *rabić, zrabić i rablać*.

Ładoŭ jość čatyry: *ahulny, abwiestny, nakazny, i zaležny*.

Čas bywaje ciapierašni, prošły, zaprošły, budučy, budučy dalšy i budučy—prošły.

U formie zakončanaho widu času ciapierašniaho, a ŭ formie niezakončanaho widu času budučaho — prošlaho nia bywaje.

Ličby jość džwie: *adzinočnaja i množnaja: ja rablu, my robim*.

Asoby try adzinočnaj ličby: 1. Ja, 2. Ty, 3. Jon, jana, jano, i try množnaj ličby: 1. My, 2. Wy, i 3. Jany.

§ 9. *Ahulny* ład nazywaje čynnaść, ale nie pakazywaje, chto i kali spaŭniaje tuju čynnaść.

Abwiestny ład pakazywaje asobu i čas, u jakim spaŭniaicca čynnaść. Hety ład i admieniaicca wedle časoŭ, asobaŭ i ličbaŭ. Admiena heta nazywaicca *zlučaniem*.

Nakazny ład wyražaje zahad, abo nakaz, ci prośbu, kab jakajaś čynnaść była spoŭniana, napr. *idzi, chaj idzie, idziom, idzicia, chaj iduć...*

Zaležny ład pakazywaje čynnaść, zaležnuju ad pabočnych warunkaŭ, napr. *Ja pašoŭ-by*, kab mieŭ čas. Pryznakam hetaho ładu służyć častka *by, b*, katoraja staić abo pośla čynnika i lučycca z im zlučkom „—“, abo prad čynnika i tady staić zusim asobna, napr. *Ja pašoŭ-by*, abo *ja by pašoŭ*.

§ 10. Jość ješče formy čynnika *prymietnyja i skaznyja*, naprykład:

Pišučy, aja aje, pišaŭšy, aja, aje, (prymietnaja forma).

ДОКУСФЕРА

Pišučy, pišaŭšy (skaznaja forma).

Prymietnaja forma admieniaicca wedle časou (ale forma ciapierašniaho času używaicca redka), rodaŭ, ličbaŭ i prypadkaŭ.

Skaznaja forma maŭe tolki časy: ciapierašni i prošly, ale zusim ni zmieniaicca.

ДОКУМЕНТА

Złučanie.

§ 11. Złučanie *spamahajučych čynnikaŭ*: być i mieć.

Ahulny ład: *być, mieć*.

Abwiestny ład

C i a p i e r a š n i č a s

A d z i n o č n a j a l i č b a.

1. Ja jo, 2. Ty joś	1. Ja maju 2. ty maiš,
3. Jon (jana, jano) jość.	3. jon, a, o, maje.

M n o ż n a j a l i č b a.

1	My jość	My maim
2	Wy jośćia	Wy maicia
3	Jany jośćiaka	Jany majuć

P r o š ł y č a s

A d z i n o č n a j a l i č b a

1	Ja byŭ, była, było.	Ja mieŭ, ła, ło.
2	Ty byŭ, " "	Ty " " "
3	jon, a, o byŭ, " "	Jon, a, o, " " "

M n o ż n a j a l i č b a

1	My	} byli	My	} mieli
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

Z a p r o š ł y č a s

A d z i n o č n a j a l i č b a

Nia ўżywaіцца:	1	Ja	} byў mieć, była, miała, było nieło.
	2	Ty	
	3	Jon, a, o	

ДОКУСФЕРА

M n o ż n a j a l i č b a

Nia ўżyваіцца.	1	My byli mieli
	2	Wy " "
	3	Jany " "

B u d u č y č a s

A d z i n o č n a j a l i č b a.

1	Ja budu	Ja budu mieć,
2	Ty budziś	Ty budziś mieć,
3	Jon, a, o budzie	Jon, a, o budzie mieć.

M n o ż n a j a l i č b a.

1	My budzim	My budzim mieć
2	Wy budzicia	Wy budzicia "
3	Jany buduć	Jany buduć "

Budučy dałšy čas

A d z i n o č n a j a l i č b a

1	Ja maju być	Ja maju mieć
2	Ty maiś być	Ty maiś mieć
3	Jon, a, o maje być	Jon, a, o maje mieć

M n o ż n a j a l i č b a

1	My maim być	My maim mieć
2	Wy maicia być	Wy maicia mieć
3	Jany majuć być	Jany majuć mieć

abo:

Adzinočnaja ličba

1	Ja bycimu	Ja miecimu
2	Ty bycimieš	Ty miecimieš
3	Jon, a, o bycimie	Jon, a, o miecimie

Množnaja ličba ДОКУСФЕРА

1	My bycimiem	My miecimiem
2	Wy bycimiecia	Wy miecimiecia
3	Jany bycimuć	Jany miecimuć

Nakazny ład:

Adzinočnaja ličba

1	—	—
2	Budź	miej
3	Nichaj budzie	nichaj maje

Množnaja ličba

1	Budźma	miejma
2	Budźcia	miejcia
3	Nichaj buduć	nichaj majuć

Zaležny ład:

Prošły čas

Adzinočnaja ličba

1	Ja	byŭ-by	Ja	mieŭ-by
2	Ty	była-by	Ty	mieła-by
3	Jon, a, o	było-by	Jon, a, o	mieło-by

Množnaja ličba

1	My byli-by	My mieli-by
2	Wy byli-by	Wy mieli-by
3	Jany byli-by	Jany mieli-by

Zaprošty čas

Adzinočnaja ličba.

1	Ja	byŭ-by byŭ	Ja	byŭ-by mieŭ
2	Ty	była-by była	Ty	była-by mieła
3	Jon, a, o	było-by było	Jon, a, o	było-by mieła

Množnaja ličba.

1	My	byli-by byli	My	byli-by mieli
2	Wy	" "	Wy	" "
3	Jany	" "	Jany	" "

Prymietnaja forma

Budučy, aja, aje	majučy, aja, aje
Byušy aja aje	mieušy, aja, aje

Skaznaja forma

budučy, byušy.	majučy, mieušy
----------------	----------------

§ 12. Dwa zlučani čynnikaŭ

Usie čynniki pa sposabu zlučania raspadajucca na dźwie asobnyja hrupy, katoryja i nazywajuc dwuma zlučaniami. Tolki čynniki: *jeści* i *dać* nia lučacca da žadnaho zlučania i majuć swajo asobnaje.

Rožnica čynnikaŭ dzielačaja ich na dwa zlučani nachodzicca ŭ kančaroach ciapierašniaho času, abwieŭstnaho ładu; decydujučym jość kančar druhoj asoby adzinočnaj ličby.

Kančary heny woś hetakija:

I-aho zlučania

II-ha zlučania

Adzinočnaja ličba

1	asoby — u	— u
2	" — èš	— iŭ, yŭ
3	" — è (èć)	— e (iè, yè)

M n o ż n a j a l i ć b a

1	„ òm (em)	— im, ym
2	„ ycio (ècia)	— icia, ycia
3	„ ùć	— ać, juć

§ 13. Pieršaje zlučanie.

ДОКУСФЕРА

Da pieršaho zlučania adnosiacca čynniki, katoryja ŭ 2-oj asobie, adzinočnaj ličby, ciapierašniaho času, abwiestnaho ładu majuć kančarom akcentowanaje èš, naprykład: arać-arèš, niasci—niasieš, žać—žnieš...

Prykład 1-ho zlučania.

Wid niezakončany		Wid zakončany		
Ahułny ład.				
Brać		Uziać		
Abwiestny ład				
Ciapierašni čas				
Adzinočnaja ličba:				
1	Ja biarù		(Nia ўżywaicca)	
2	Ty biarèš			
3	Jon, a, o, biarè			
Množnaja ličba				
1	My biarom		(Nia ўżywaicca)	
2	Wy biarycio			
3	Jany biaruć			
P r o š ł y c a s				
Adzinočnaja ličba.				
1	Ja	} braŭ brała brało	Ja	} uziàŭ uziała uziałó
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o,		Jon, a, o,	

Množnaja ličba.

1	My	} brali.	My	} uziali
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

Z a p r o š ł y c h c a s

Adzinočnaja ličba

1	Ja	} byŭ braŭ	Ja	} byŭ uziàŭ
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o,		Jon, a, o,	
		} była brała		} była ŭziała
		} było brało		} było ŭziało

Množnaja ličba

1	My	} byli brali	My	} byli ŭziali
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

B u d u c y c h c a s

Adzinočnaja ličba

1	Ja budu brać	Ja waźmù
2	Ty budziš brać	Ty wòźmiš
3	Jon, a, o, budzie brać	Jon, a, o, woźmie

Množnaja ličba

1	My budzim brać	My wòźmim
2	Wy budzicia brać	Wy wòźmicia
3	Jany buduć brać	Jany wòźmuć

B u d u c y d a l š y

Adzinočnaja ličba

1	Ja maju brać	Ja maju ŭziać
2	Ty maiš brać	Ty maiš uzaić
3	Jon maje brać	Jon maje ŭziać

Množnaja ličba

1	My maim brać	My maim	} uziac
2	Wy maicia brać	Wy maicia	
3	Jany majuć brać	Jany majuć	

abo ¹⁾

Budućy dašy čas

ДОКУСФЕРА

Adzinočnaja ličba

1	Ja bráćimu	Ja ŭziácimu,
2	Ty braci mieš	Ty ŭziácimieš
3	Jon, a, o, braci mie	Jon, a, o, ŭziácimie

Množnaja ličba

1	My braci mie	My ŭziácimie
2	Wy braci miecia	Wy ŭziácimiecia
3	Jany braci muć	Jany ŭziácimuć

B u d u ć y - p r o š ł y

Adzinočnaja ličba

1	Nia ŭżywaicca	Ja budu	} uziatšy
2		Ty budziš	
3		Jon, a, o budzie	

Množnaja ličba

1	Nia ŭżywaicca	My budziem	} uziatšy
2		Wy budzicia	
3		Jany buduć	

Zaležny ład

P r o š ł y c h a s

Adzinočnaja ličba

1	Ja	} braŭ-by	Ja	} ŭziaŭ-by
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	
		} brała-by		} ŭziała-by
		} brało-by		} ŭziało-by

1) Forma ŭżywana ja tolki ŭ Hrodzienščynle i to redka.

Množnaja ličba

1	My	} brali-by	My	} ŭziali-by
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

Zaprošty čas

Adzinočnaja ličba.

1	Ja	} byŭ-by braŭ	Ja	} byŭ-by uziatŭ
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	

Množnaja ličba.

1	My	byli-by brali	My	byli-by uziati
2	Wy	" "	Wy	" "
3	Jany	" "	Jany	" "

Prymietnaja forma

Ciap.: Biaručy, aja, aje	N i m a
Prosty: Braušy, aja, aje	uziaušy, aja, aje

Skaznaja forma

Biaručy, braušy.	— uziatŭ
------------------	----------

§ 14. Druhoje zlučanie.

Wid niezakončany	Wid zakončany
------------------	---------------

Ahuŭny ład.

Rabić	Zrabić
-------	--------

Abwiestny ład

Ciapierašni čas

Adzinočnaja ličba:

1	Ja	rablu	(Nia ŭžywaicca)
2	Ty	robiš	
3	Jon, a, o	robić	

Množnaja ličba

1	My robim	
2	Wy robicia	(Nia ўżyвацца)
3	Jany robiać	

P r o š ł y č a s

Adzinočnaja ličba.

ДОКУСФЕРА

1	Ja	} rabiŭ } rabiła } rabiło	Ja	} zrabiŭ } zrabiła } zrabiło
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	

Množnaja ličba.

1	My	} rabili.	My	} zrabili
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

Z a p r o š ł y č a s

Adzinočnaja ličba

1	Ja	} byŭ rabiŭ } była rabiła } było rabiło	Ja	} byŭ zrabiŭ } była zrabiła } było zrabiło
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	

Množnaja ličba

1	My	} byli rabili	My	} byli zrabili
2	Wy		Wy	
3	Jany		Jany	

B u d u č y č a s

Adzinočnaja ličba

1	Ja budu rabić	Ja zrablu
2	Ty budziš rabić	Ty zrobiš
3	Jon, a, o budzie rabić	Jon, a, o zrobie

Množnaja ličba

1	My budzim rabić	My zrobim
2	Wy budzicia rabić	Wy zrobicia
3	Jany buduć rabić	Jany zrobiać

B u d u ć y d a l e j

Adzinočnaja ličba

1	Ja maju rabić	Ta maju zrabić
2	Ty maiš rabić	Ty maiš zrabić
3	Jon, a, o maje rabić	Jon, a, o maje zrabić

Množnaja ličba

1	My maim rabić	My maim	} zrabić
2	Wy maicia rabić	Wy maicia	
3	Jany majuć rabić	Jany majuć	

B u d u ć y - p r o š ł y

Adzinočnaja ličba

1	Nia ўżywaіцца	Ja budu	} zrabišy
2		Ty budziš	
3		Jon, a, o budzie	

Množnaja ličba

1	Nia ўżyваіцца	My budziem	} zrabišy
2		Wy budzicia	
3		Jany buduć	

N a k a z n y ł a d:

Adzinočnaja ličba

1	—	—
2	Rabi	Zrabi
3	Nichaj robić	Nichaj zrobic

M n o ż n a j a l i ć b a

1	Rabima	Zrabima
2	Rabicia	Zrabicia
3	Nichaj robiać	Nichaj zrobiać

Z a l e ż n y ł a d:

ДОКУСФЕРА

P r o ś ł y ń a s

A d z i n o ń n a j a l i ć b a

1	Ja	} rabiũ-by rabiła-by rabiło-by	Ja	} zrabiũ-by zrabiła-by zrabiło-by
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	

M n o ż n a j a l i ć b a

1	My rabili-by	My zrabili-by
2	Wy rabili-by	Wy zrabili-by
3	Jany rabili-by	Jany zrabili-by

Z a p r o ś ł y ń a s

A d z i n o ń n a j a l i ć b a

1	Ja	} byũ-by rabiũ była-by rabiła było-by rabiło	Ja	} byũ-by zrabiũ była-by zrabiła było-by zrabiło
2	Ty		Ty	
3	Jon, a, o		Jon, a, o	

M n o ż n a j a l i ć b a.

1	My byli-by rabili	My byli-by zrabili
2	Wy byli-by rabili	Wy byli-by zrabili
3	Jany byli-by rabili	Jany byli-by zrabili.

P r y m i e t n a j a f o r m a

C i a p i e r a ś n i ń a s

Robiaćy, aja, aje

N i m a

P r o š ł y č a s	
Rabiüşy, aja, aje	Zrabiüşy, aja, aje
S k a z n a j a f o r m a	
Č i a p i e r a š n i č a s	
Ròbiačy	Nima
P r o š ł y č a s	
R a b i ü š y	Z r a b i ü š y

§ 15. Čynniki s kančarami: *cca* i *sia*.

Čynniki majučyja kančary: *cca*, abo *sia*, napr. mycca, bracca, kłaścisia i h. p. zlučajucca pawedle papierednich dwuch zlučaniaŭ dadajučy da adpawiednych formaŭ ješče kančary *sia*, *cca*.

Čynniki, katoryja majuć pradž kančarom *sia* ŭ 2-oj asobie, adzinočnaj ličby, ciapierašniaho času, abwiestnaho ładu akcentowanaje ě zlučajucca wedle 1-ho zlučania, a čynniki ũsie inšyja — pawedle 2-ha zlučania.

U tej-že druhoj asobie pradž *sia* huk š zmiachčaićca ŭ š, naprykład: ty biareš — ty biarešsia, ty myš — ty myšsia i h. p.

Čynniki *ješci* zlučaićca hetak: "

Čiapierašni čas abwiestnaho ładu.

1	Ja jem	My jadziom
2	Ty jasi	Wy jašcio
3	Jon, a, o ješć	Jany jaduć

Usie inšyja časy i łady formujucca tak sama, jak i ŭ 1. i 2. zlučani.

§ 16. Imiennik.

Imiennik heta jość časć mowy, aznačajučaja nazwanie jakojś rečy, ci asoby.

Pa značeniu swajmu imienniki dzielacca na: *widzimyjja*, naprykład: Čaławiek, dom, ziamla, awiečka i h. p. *niawidzimyjja*: Boh, duša, rozum... *niažywyjja*: dom, koł, doška, ruka... *zbornyjja*: sad, les, hramada, tabun... *materjalnyjja*: sol, piasok, hlina...

Kali imiennik wyražaje *imia*, danaje jakby na asabistuju ŭłasnaś jakojkolečej rečy, ci asobie, tady jon nazywaicca *asabistym*, napr. Anton, Anna, Paŭłowič, Nahorski, Minsk, Nioman, Biełaruś, Ukraina i h. p.

Značyć imiennikami asabistymi buduć imiony i prozwišcy ludziej, nazwani wiosak, haradoŭ, rek, moraŭ, krajoŭ, miesiacaŭ i h. p.

Imienniki asabistyja zaŭsiody pišucca z wialikaj litary.

Usie inšyja imienniki nazywajuicca *ahulnymi* i pišucca z małoj litary, a mohuć mieć wialikuju litaru, kali stajać u pačatku skazu.

Mohuć ješče być imienniki *zwialičanyjja*, napr. źwier — źwiaryšče, dzicia — dziacišče baba — babišče aho babzna i h. p. i *zmienšanyjja*, napr. čaławiek — čaławiečak, harod — harodčyk, nož — nožyk, woł — wolik, kuryca — kurka — kuračka...

Imienniki bywajuć troch rōdaŭ: *mužčynskaho*, *žanockaho* i *siaredniaho*.

U imiennikach żywych rod uznajecca pa značeniu, a ŭ — niažywych pa kančaroach, dy pa zвычайnym zaličaniu jakohaś imiennika da taho ci inšaho rodu. U praktyce heta robicca tak: Kali da imiennika možna prystawić *moj* abo *hety*, to imiennik — mužčynskaho rodu, kali možna prystawić *maja*

abo *heta*—tady žanockaho rodu, a kali—*majo*—*heto*, to imiennik siaredniaho rodu, napr. moj koń, maja chata, majo woka. Hety dom, heta ruka, heto akno. Jość imienniki supolnaho rodu, to značyć takija, što mohuć być i mužč. i žanock. rodu, napr. moj sirotka i maja sirotka, hety wałacuha i heta wałacuha i h. p.

ДОКУСФЕРА

§ 17. Schilanie imiennikaŭ.

Imienniki zmieniajuć swaje kančary wedle pry- padkaŭ i ličbaŭ. Heta nazywaicca schilaniem.

Sposabaŭ schilania jość čatyry. Usie jany majuć swaje asobnaści i šmat čaho supolnaho.

Da 1-ho schilania naležać imienniki mužčyn- skaho rodu z kančarami na suhałosnyja huki i na poŭhałosnyja, *j* — *ŭ* i siaredniaho rodu na *o*, *e*, abo *a*, katoraje zamieniaje *o* ci *e*, napr. woł, stoł, Maj, roŭ, akno, słońce, woka.

Da 2-ha schilania adnosiacca imienniki žanoc- kaho i mnžčynskaho rodu z kančarami na *a*, napr. matka, doška, ława, sirota, starasta i h. p.

Da 3-ho schilania naležuć imienniki žanockaho rodu — na suhałosnyja huki, napr. reč, pieč, sol.

Da 4-ho schilania adnosiacca nazwani mała- dziaży, siaredniaho rodu, napr. dzicia, ciało, kurčo, parasio, jahnio, kaciano i h. p.

Prypadkaŭ jość siem:

Imienny adkazywaje na pytani: chto? što?			
Zaležny	"	"	kaho? čaho?
Dajny	"	"	kamu? čamu?
Bierny	"	"	kaho? što? (biaru)
Zrobny	"	"	kim? čym?
Miejscowy	"	"	(pry) kim? čym? dzie?

Kličny užywaicca dziela klikania.

Ličby jak i ŭ čynniku — dźwie: adzinočnaja i množnaja.

§ 19. Prykłady pieršaho schilania.

A d z i n o č n a j a l i č b a ДОКУСФЕРА

	Imien. żywyja.		Imien. niażywyja	
Im.	Woł	Čmiel	Stoł	Chmiel
Z.	Wała	Čmiela	Stała	Chmielu
D.	Wału	Čmialu	Stału	Chmielu
B.	Wała	Čmiela	Stoł	Chmiel ¹⁾
Zr.	Wałom	Čmialom	Stałom	Chmielam
M.	(pry)Wale	Čmialu	Stale	Chmielu
Kl.	Wole!	Čmielu!	Stole!	Chmielu!

M n o ž n a j a l i č b a

Im. }	Wały	Čmiali	Stały	Chmieli
Kl. }				
Zal.	Wałoŭ	Čmialoŭ	Stałoŭ	Chmielaŭ
D.	Wałom	Čmialom	Stałom	Chmielam
B.	Wały	Čmiali	Stały	Chmieli
Zr.	Wałami	Čmialami	Stałami	Chmielami
M.	(Pry) Wałoch	Čmialoch	Stałoch.	Chmielach

¹⁾ U biernym prypadku adzinočnaj ličby kančar imiennikaŭ żywych zhoŭny z zaležnym prypadkam, a kančar niażywych—z imiennym.

U množnaj ličbie kličny prypadak zaŭsiody zhoŭny z imiennym prypadkam. Kančary zaležn. pryp. *oŭ* ci *aŭ* zalažać ad akcentu—kali jon padaje na apošni skład stawicca *oŭ*, kali nie—*aŭ*, naprykład *wałśŭ*—*chmielaŭ*.

Tak sama kančary daj. prypadka *om am*, kali akcent na apošnim składzie stawim *òm*, kali nie—

am, napr. stałóm, chmiělam. Toje-ž adnosicca i da zrobnaho prypadka adzinočnaj ličby.

U starašwieckaj biełaruščynie używałasja ješče *parnaja ličba* dla parnych imiennikaŭ, ale ciapier ad henaj ličby astaŭsia ŭ używani tolki zrobny prypadak niekolkich parnych imien **ДОКУМЕНТА** *u-šyma, plačyma, wačyma, dźwiaryma*. Adnak-že pobač hetych formaŭ używaicca ciapier i forma množnaj ličby wušmi, dźwiarmi i h. d.

§ 19. Prykłady druhoha schilania.

Adzinočnaja ličba.

Im. K.	Matka	Ława	Sirota	Sudziá
Ž.	Matki	Ławy	Siroty	Sudzi
D.	Matce	Ławie	Sirocie	Sudzi
B.	Matku	Ławu	Sirotu	Sudziŭ
C.	Matkaj	Ławaj	Sirotaj	Sudziój
M.	(Pry) Matce	Ławie	Sirocie	Sudzi

Množnaja ličba

Im. K.	Matki	Ławy	Siroty	Súdzi
Zal.	Matak (kaŭ)	Ławaŭ	Sirotaŭ	Súdziŭ
D.	Matkam	Ławam	Sirotam	Súdziam
B.	Matki	Ławy	Siroty	Súdziaŭ
Zr.	Matkami	Ławami	Sirodami	Súdziami
M.	(Pry) Matkach	Ławach	Sirotach	Sudziach

Imienniki mužčynskaho rodu na *a* bierny prypadak množnaj ličby majuć zhodny z zaležnym prypadkam.

Imienniki starasta, staršynia u adzinočnaj ličbie pobač z formami 2-ha schilania majuć u dajnym, zrobnym i miejscowym prypadkach, tak-že formy 1-ho schilania, a ŭ množnaj ličbie ŭsie prypadki zhodny z 1-ym schilaniem.

§ 20. Treciaje schilanie.

Adzinočnaja ličba

Im. i Kl.	Noč	Sol
Zal.	Nočy	Soli
Daj.	Nočy	Soli
B.	Noč	Sol
Zr.	Nočaj	Solaj
M.	(Pry) Nočy	Soli

Množnaja ličba

Im. i Kl.	Nočy	Soli
Zal.	Nočaŭ	Solaŭ
Daj.	Nočam	Solam
B.	Nočy	Soli
Zr.	Nočami	Solami
M.	(Pry) Nočach	Solach

§ 21. Čačwiertaje schilanie.

Adzinočnaja ličba

Im. i Kl.	Dzicia	Jahnio
Zal.	Dziciaci	Jahniaci
Daj.	Dziciaci	Jahniaci
Biern.	Dzicia	Jahnio
Zr.	Dziciam	Jahniom
M.	(Pry) Dziciaci	(Pry) Jahniaci

Množnaja ličba

Im. i Kl.	Dzieci	Jahniaty
Zal.	Dziaciej	Jahniataŭ
Daj.	Dziëciam *)	Jahniatam
Biern.	Dziaciej	Jahniaty
Zr.	Dziaćmi	Jahniatami
M.	(Pry) Dzieciach	Jahniatach

*) Dajny przypadek może być także *dziaciom* zrobny—dziećmi i miejscowy—pry *dziacioch*.

§ 22. Zaimak.

Zaimak heta jość časć mowy, katoraja užywaicca dziela zamieny imiennika.

Zaimki bywajuć:

ДОКУСФЕРА

Asabistyja: ja, ty, jon, jana, jano, my, wy, jany.

Zwarotny: siabie, sabie, siabie, saboj, pry sabie.

Naležnaści: moj, twoj, jaho, jaje, naš, waš, ich, swoj.

Pakaznyja: hety, heny, toj, taki, hetaki, hetolki, stolki.

Pytajnyja: chto? što? katory? jaki? čyj? skolki?

Adnosnyja: (tyja, što pytajnyja, kali jany užywujucca biez pytania),

Niedaskaznyja: niechta, niešta, chtokolečy, štokolečy, chtoś, štoś i h. p.

Skaznyja: uwieś, usiaki, kožny, samy, sam.

§ 23. Admiena zaimkaŭ:

Zaimki jak i imienniki *schilajucca* pawedle pry- padkaŭ i ličbaŭ, a nikatoryja z ich—ješče i wedle rodaŭ.

Schilanie zaimkaŭ asabistyich.

Adzinočnaja ličba

Im.	Ja	Ty	Jon	Jana	Jano
Kl.					
Zal.	Mianie	Ciabie	Jaho	Jaje	Jaho
D.	Mnie	Tabie	Jamu	Jej	Jamu
B.	Mianie	Ciabie	Jaho	Jaje	Jaho
Zr.	Mnoj	Taboj	Im	Jej	Im
M.	(pry) mnie	Tabie	Im	Jej	Im

Množnaja ličba

Im. }	My	Wy	Jany
Kl. }			
Zal.	Nas	Was	Ich
D.	Nam	Wam	Imi
B.	Nas	Was	Ich
Zr.	Nami	Wami	Imi
M.	pry Nas	Was	Ich

ДОКУСФЕРА

§ 24. Schilanie zaimkaŭ naležnaści.

Adzinočnaja ličba

Im. }	Moj	Maja	Majo
Kl. }			
Z.	Majho	Majej	Majho
D.	Majmu	Majej	Majmu
B.	Majho	Maju	Majo
Zr.	Maim	Majej	Maim
M.	pry Maim	Majej	Maim

Množnaja ličba

Im. }	Maje
Kl. }	
Zal.	Maich
D.	Maim
B.	Maje (ich)
Zr.	Maimi
M.	(pry) Maich

Pawedle hetaho ŭzoru schilajucca zaimki: twoj. swoj, toj i čyj.

Zaimki: jaho, jaje i ich—nie schilajucca.

§ 25. Schilanie pakaznych i inšych.

Adzinočnaja ličba

Im. K.	Hety	Heta	Heto
Z.	Hetaho	Hetaj	Hetaho
D.	Hetamu	Hetaj	Hetamu
B.	Hety (aho)	Hetu	Heto
C.	Hetym	Hetaj	Hetym
M.	(Pry) Hetym	Hetaj	Hetym

Množnaja ličba

Im. i Kl.	Hety (ja)
Zal.	Hetych
Daj.	Hetym
B.	Hetyja (ch)
Zr.	Hetymi
M.	(pry) Hetych

Hetak sama schilajucca ŭsie zaimki z takimi samymi i padobnymi kančarami.

§ 26. Schilanie zaimkaŭ na „ki“.

Adzinočnaja ličba

Im. K.	Taki	Takaja	Takoje
Zal.	Takoha	Takoj	Takoha
D.	Takomu	Takoj	Takomn
B.	Taki (oha)	Takuju	Takoha
Zr.	Takim	Takoj	Takim
M.	(pry) Takim	Takoj	Takim

M n o ż n a j a l i ć b a.

Im. i Kl.	Takija
Zal.	Takich
Daj.	Takim
Biern.	Takija (ch)
Zr.	Takimi
M.	Takich

ДОКУСФЕРА

Zaimki: hetolki, stolki i skolki zmieniajucca, jak *takija* Ź mnożnaj lićbie.

§ 27. Schilanie zaimkaŹ: niechta, niešta, chto, što i im padobnych.

A d z i n o ć n a j a l i ć b a

Im. K.	Chto	Što	Nichta
Z.	Kaho	Čaho	Niekaho
D.	Kamu	Čamu	Niekamu
B.	Kaho	Čaho	Niekaho
C.	Kim	Čym	Niekim
M.	(pry) Kim	Čym	Niekim

Mnożnaj lićby nie majuć.

A d z i n o ć n a j a l i ć b a.

Im. K.	Uwieś	Usia	Usio
Z.	Usiaho	Usiej	Usiaho
D.	Usiamu	Usiej	Usiamu
B.	Uwieś (usiaho)	Usiu	Usio
C.	Usim	Usiej	Usim
M.	(pry) Usim	Usiej	Usim

M n o ż n a j a l i ć b a

Im. i Kl.

Zal.

Daj.

B.

Zr.

M.

Usie

Usich

Usim

Usie (

Usimi

Usich

ДОКУСФЕРА

§ 28. Prymietnik.

Prymietnik heta jość časć mowy, pakazywajučaja prymietu rečy, ci asoby.

Prymietniki dzielacca na:

Prymietniki jakaści, katoryja pakazywajuć jakaja reč, napr. dobry, wialiki, sini, miahki, redki, ščašliwy...

Prymietniki materyalnyje, katoryja pakazywajuć materyał, z jakoha reč зробlana, napr. hliniany, dzierawianny, kamienny i h. p.

Prymietniki naležnaści, pakazywajučyja, da kaho reč naležyć, napr. bačkaŭski, miastowy, haspadarski, sielanski, babski i h. p.

Prymietniki formy, kruhły, kantawaty, trykutny, krywaboki i h. p.

Prymiety jakaści mohuć być u roznych rečaŭ nie ŭ dzinakawaj miery, napr. chtoś - dobry, druhi-lepšy, inšy - najlepšy i h. p.

Wotož prymietniki jakaści majuć *stupni pry-raŭnawania*.

Stupnioŭ pryraŭnawania jość try: *roŭny*, *wyžejšy* i *najwyžejšy*, napr. miły—stupień roŭny, milejšy—stupień wyžejšy, najmilejšy—stupień najwyžejšy.

Prymietniki materyalnyja, naležnaści i formy stupnioŭ pryraŭnawania ni majuć, choć prosty narod časam używaje formy: kruhlejšy kantawaciejšy i h. p.

§ 29. Schilanie prymietnikaŭ.

Prymietniki schilajucca pawedle prypadkaŭ, ličbaŭ i rodaŭ.

Prymietniki majuć kančary ćwiordyja: y, aja, aje (y, a, o.) abo miahkija i, iaja, iaje (i, ia, ie,) dziela hetaho schilanie ich raspadaicca na dźwie hrupy: ćwiorduju i miahkiju: dobry, dobraja, dobre (ćwiord.) sini, siniaja, siniaje (sini, sinia, sinie) (miahk.) Aproč taho prymietniki majučyja pierad kančarom *h, ch, k, w* majuć nikatoryja prypadki pa ćwiordaj a inšyja pa miahkaj formie i stanowiać mišanuju hrupu.

U množnaj ličbie ũsie prypadki dla usich troch rodaŭ — adzinakawy, ale bierny prypadak mužčynskaho rodu prymietnikaŭ, adnosiačychsia da asobaŭ zhodny z zaležnym, a prymietnikaŭ, adnosiačychsia da rečaŭ zhodny z imiennym prypadkam, jak u adzinočnaj tak i ũ množnaj ličbie.

§ 30. Ćwiordaje schilanie.

Adzinočnaja ličba

Im. K.	Dobry	Dobraja	Dobraje
Z.	Dobraho (a)	Dobraj	Dobraho (a)
D.	Dobramu	Dobraj	Dobramu
B.	jak Im. abo Z.	Dobruju	Dobraje
Z.	Dobrym	Dobraj	Dobrym
M.	(pry) Dobrym	Dobraj	Dobrym

M n o ž n a j a l i č b a

Im. i Kl.	Dobryja
Zal.	Dobrych
Daj.	Dobrym
Biern.	Dobryja (ch)
Zr.	Dobrymi
M.	Dobrych

§ 31. Miahkaje schillanie.

Adzinočnaja ličba

Im Kl.	Sini	Siniaja	Siniaje
Z.	Siniaho (a)	Siniaj	Siniaho (a)
D.	Siniamu	Siniaj	Siniamu
B.	Sini(aho)	Siniaja	Siniaje
Z.	Sinim	Siniaj	Sinim
M.	(pry) Sinim	Siniaj	Sinim

M n o ž n a j a l i č b a

Im. i Kl.	Sinija
Zal.	Sinich
Daj.	Sinim
Biern.	Sinija (ich)
Zr.	Sinimi
M.	Sinich

§ 32. Miešanaje schillanie.

Adzinočnaja ličba.

Im. K.	Cichi	Cichaja	Cichoje
Z.	Cichoha	Cichoj	Cichoha
D.	Cichomu	Cichoj	Cichomu
B.	Cichi (oha)	Cichuju	Cichoje
Z.	Cichim	Cichoj	Cichim
M.	Cichim	Cichoj	Cichim

M n o ż n a j a l i č b a.

Im. i Kl.	Cichija
Zal.	Cichich
Daj.	Cichim
Biern.	Cichija (ich)
Zr.	Cichimi
M.	(pry) Cichich

ДОКУСФЕРА

§ 33. Skaročanaja forma.

Amal nia ūsie prymietniki mohuć być używany i ŭ skaročanaj formie, adnak biełaruskaja mowa nia lubić ich skaračaé u adzinočnaj ličbie i ŭ asobnaści ŭ mužčynskim rodzie; zatoje u ličbie množnaj skaračeni używajucca časta, napr. dobry ludzi, bieły ruki i h. p.

Pawedle prymietnikawaho schilania schilajucca i adčynnnyja prymietnyja formy, napr.

A d z i n o č n a j a l i č b a

Im. K.	Aručy	Aručaja	Aručaje
Z.	Aručaho (a)	Aručaj	Aručaho (a)
D.	Aručamu	Aručaj	Aručamu
B.	Aručy (aho)	Aručuju	Aručaje
Z.	Aručym	Aručaj	Aručym
M.	Aručym	Aručaj	Aručym

M n o ż n a j a l i č b a.

Im. i Kl.	Aručyja
Zal.	Aručych
Daj.	Aručym
Biern.	Aručyja(ych)
Zr.	Aručymi
M.	(Pry) Aručych

34. Ličebnik.

Ličebnik heta jość časć mowy, pakazywajučaja ličbu, abo paradak rečaŭ.

Ličebniki razdzielajucca na:

Ličbowyja, katoryja adkazywajucca na pytanie **ДОКУСФЕРА** *skolki?* napr. adzin, piac, dziesiać i. h. p.

Paradkawyja—na pytanie: katory, aja, aje? napr. pieršy, aja, aje, piaty, aja, aje i. h. p.

Zbornyja: dwoje, troje, para i. h. p.

Množnyja: dwajny, dwajaki, trajny i. h. p.

Drobnyja: paławina, čwierć, paŭtara i. h. p.

Nieŭstanoŭlanyja: niekolki, kolkinacać, kolkidzi-siat, kolkisot i. h. p.

§ 35. Schilanie ličebnikau.

Ličbowyja z kančarom na suhałosny huk, napr. piac, siem i. h. p. schilajucca jak imienniki 3-ho schilania u adzinočnaj ličbie, tolki зробны прыпадak majuć wedle formy množnaj ličby, napr. šasćmiŭ, siamiŭ...

Ličebnik *sorak* schilaicca jak čaławiek (pa 1-ym schilaniu).

Złożanyja ličebniki piacdzisiat, šeścdzisiat i. h. d. schilajucca ŭ abiedźwioch časćciach: *piacidzišiaci*...

Tysiača schilaicca, jak *noč*.

Sto i miljon schilajucca, jak son.

Ličebniki *drobnyja* schilajucca, jak imienniki z takimi kančarami.

Paŭtara, paŭtracia i pad. schilajucca, jak pry-mietniki ŭ množnaj ličbie.

Ličebniki *paradkawyja*, a tak-že: adzin, dwa schilajucca, jak prymietniki ŭ množnaj ličbie.

Taksama chiliajucca ličebniki zbornyja imnožnyja.

§ 36. Nazwani asnaŭnych ličebnikaŭ.

Ličbowyja.	Paradkowyya.
1. Adzin, a, o	Pieršy,
2. Dwa	Druhi, " oje
3. Try	Treci " aje
4. Čatry	Čaćwiorty " "
5. Piać	Piaty " "
6. Šeść	Šosty " "
7. Siem	Siomy " "
8. Wosiem	Wośmy " "
9. Dziewieć	Dziwiaty " "
10. Dziesiać	Dzisiaty " "
11. Adzinacać.	Adzinacty " "
12. Dwanacać	Dwanacty " "
13. Trynacać	Trynacty " "
14. Čatyrnacać	Čatyrnacty " "
15. Piatnacać	Piatnacty " "
16. Šasnacać	Šasnacty " "
17. Siemnacać	Siemnacty " "
18. Wosiemnacać	Wosiemnacty " "
19. dziewiatnacać	Dziewiatnacty " "
20. Dwacać	Dwacaty " "
21. Dwacać adzin	Dwacać pieršy " "
30. Trycać	Trycaty " "
40. Sorak	Sorakawy " oje
50. Piaćdzisiat	Piaćdzisiaty " aje
60. Šeśćdzisiat	Šośćdzisiaty " "
70. Siemdzisiat	Siemdzisiaty " "
80. Wosiemdzisiat	Wosiem " "
90. Dziewiaćdzisiat	Dziewiać " "
100. Sto	Soty " "

Ličbowyja.	Paradkowyja.
101. Sto adzin	Sto pieršy „ „
102. Sto dwa	Sto druhi „ „
200. Dzwieście	Dzwiesty „ „
300. Trysta	Dwuchsoty „ „
400. Čatyrsta	Trochsoty „ „
500. Piaćsot	Čatyrochsoty „ „
600. Šeśćsot	Piaćsoty „ „
700. Siemsot	Šeśćsoty „ „
800. Wosiemsot	Siemsoty „ „
900. Dziewiaćsot	Wosiemsoty „ „
1000. Tysiača	Dziewiaćsoty „ „
1001. Tysiača adzin	Tysiačny „ „
2000. Dzwie tysiačy	Tysiača pieršy „ „
5000. Piać tysiač	Dwuchtysiačny „ „
1000000. Miljon.	Piaćtysiačny „ „
	Miljonny „ „

i h. d.

§ 37. Skaźnik.

Skaznik, heta jość niazmiennaja časć mowy pakazywajučaja, dzie, kali, čamu i jak spaŭniaicca čynnść.

Skaźniki dzielacca na:

Skaźniki miejsca, katoryja adkazywajuć na pytani: *dzie? kudy? adkul?* napr. tut, tam, tudy, adtul, siudy, adhetul, blizka, daloka, zwierchu, ŭniz, nazad i h. p.

Skaźniki času adkazyw. na pytanie: *kali?* ciapier, tady, daŭniej, učora, rana, pošla, siahonia i h. p.

Skaźniki pryčyny, adkazywajuć na pytani: *čamu? dziela čaho? z jakoj pryčyny?* uapr. sprapudu, zatym, dziela taho, zbolu sa złości i h. p.

Skaźniki ličby, adkazywajuć na pytanie: *skolki?*
napr. *udwaja*, *utraja*, *pieć raz*...

Skaźniki sposabu adkazywajuć na pytanie: *Jak?*
napr. *dobra*, *drenna*, *lohka*, *ciażka*, *prosta*, *krywa*,
cicha, *zwolna*, *samachoć* i h. p.

Nikatoryja skaźniki majuć stupni *pryraŭnawania*,
napr. *rana*, *raniej*, *najraniej*. *Dobra*, *lepiej*, *najlepiej*,
blizka, *bliżej*, *najbliżej* i h. p.

§ 38. Pryimak.

Pryimak heta jość niezmiennaja časć mowy, używanaja zaŭsiody pry imiennikach i pakazywajučaja, abo jak adna reč, ci asoba prypadaje da druhoj, abo jak čynnaść prypadaje da asoby, ci rečy.

Pryimki mohuć stajać i pierad zaimkami (bo jany zamieniajuć imiennik), a taksama pierad inšymi časćciami mowy, ustaŭlanymi miż pryimkam i imiennikam, abo zamieniajučymi imiennik, ale zaŭsiody pryimki adnosiacca da imiennika.

Tyja-ž pryimki mohuć stajać pry čynnich, z katorymi zaŭsiody pišucca razam, napr. *razkinuć*, *prybić*, *zrezać*...

Pryimki bywajuć: *prostyja*: *ab*, *ad*, *da*, *na*, *pry*, *z*, *za*, *nad*, *pad*, *dla*, *biez*, *praz* i h. p. i *składanyja*: *z-za* *z-pad*, *pa-nad* i h. p.

Pryimki zaŭsiody wymahajuć taho, abo druhoha prypadka, pryčym nikatoryja używajucca zaŭsiody z adnym i tym samym prypadkam, a druhija—raz z adnym, drugi raz z inšym.

Pry imiennym i zrobnym prypadkach pryimki nikoli nie stawiacca.

Pry *zaležnym* prypadku stawicca: *ad*, *da*, *dla*, *dziela*, *biez*, *z-za*, *z-pa-nad*, *z-pad*.

Pry *dajnym* używaicca: *k* (*ka*) ale redka i *pra*.

Pry *biernym* używajucca: *praz*, *cieraz*, *pra*, *skroś*.

Pry *miejscowym* stawicca *pry, ab, na*.

Pryimak *miž* stawicca *pry* zależn. abo zrobnym prypadkach, napr. *miž ludziej i miž ludźmi*.

Pad, nad, za, prad, pa-nad wymahajuć *biern.* abo *zrobn.* przypadku, napr. *pad* stoł, *pad* stałom, *prad* Boha—Boham, *pa-nad* wiosku, *pa-nad* wioskaj i h. p.

ДОКУСФЕРА

Na wymah. biern. abo miejsc. pryp. napr. na ławie i na ławu.

U—zależn., biern. i miejsc. pryp. napr. u pana, u chatu, u humnie...

Z wym. zal., biern. i zrobn. pryp. napr. z ruki, z wiarstu, z nażom...

Pa—dajn., biern. i miejsc. napr. *pa* ruce, *pa* wadu, *pa* dariozie.

Častki uz, wy, raz, pra, (piera), padobryja da prymkaŭ—zaŭsiody stajać *pry* čynn timerach i pišucca z imi razam, napr. uzdzieć, wylić, razbić, pierajści i h. d.

§ 39. Z ł ú č n i k.

Złuchnik jošć časć mowy złučajučaja, abo asobnyja słowy, abo cetyja skazy ū adno miejsce.

Najzwyčajniejšyja złuchniki hety:
i, a, dy, ci, to, ale, dyk, abo.

Aproč hetych jošć złuchniki pachodnyja, heta značyć formawanyja z inšych časćciaŭ mowy, napr. nawet, zusim, pryhetvm, naproci, tak-samo, choć, može, nichaj, adnak-že, kali, ješće i h. p.

§ 40. Hałosnik.

Hałosnik heta jość niazmiennaja časć mowy, wyrażajučaja roznyja raptoŭnyja uzhałosy, abo z pryčyny parušenja dušy, abo dzieła naśledawania jakichkolečy hukaŭ.

Z pryčyny parušenja dušy bywajuć takije hałosy: Ach! aj! oj! ojej! hej! hu-ha! hu-u-u! brawo! caca! woś tabie! i h. p.

Naśleduim huki napr. hetak: be-e-e! mu-u-u! ciŭ-ciŭ-ciŭ! haŭ-haŭ! miaŭ! paf! buch! i h. p.

Pieśnia rodnaj mowie.

Słaŭsia, rodnaja mowa,
Darahieŭkija słowy,
Dany nam ad Jahowy.

ДОКУСФЕРА

Ciabie „prostaj“ nazwali;
Na paśmiech wystaŭlali,
Nidzie ŭ świet ni pušćali.

A ty ŭsio praciarpieła,
Dy na świet wyšla śmieła,
Jak ćwiatok razćwicieła.

Oj, ćwici-ż, dawaj plony,
Zadziwi ŭsie starony,
Słaŭ narod naś chryščony!

Chwali Boha ŭ kaściołach,
Wučy dzietak u szkołach,
Huč u ŭradowych kołach!

A kali-b chto čuraŭsia,
Ci ciabie adrakaŭsia,
Toj wyrodnym by staŭsia!

My ciabie paważaim,
Tabie pieśni składam,
Sławy, ščaćcia zadaim!

Świsłoč 3.11.17

ДОКУСФЕРА

ДОКУСФЕРА

1964

ДОКУСФЕРА

ДОКУСФЕРА

80000000 19593 10

ДОКУСФЕРА

